

УДК 3477.77.038

Григор'янц Галина Ігорівна,

аспірант кафедри права інтелектуальної власності та

корпоративного права

Національного університету «Одеська юридична академія»

ВИЗНАЧЕННЯ ПІРАТСТВА В ПРАВІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА ЙОГО ОСНОВНІ ОЗНАКИ

Актуальність теми даної статті полягає в тому, що питання, які постають перед сучасним суспільством в сфері інтелектуального права мають велике значення, захист прав авторів та правоволодільців творів ускладнюється у зв'язку з появою всесвітньої мережі Інтернет. Основною загрозою на сучасному етапі виступає піратство, яке наносить шкоду не тільки суб'єктам інтелектуального права, які безпосередньо мають права на твір, але й економічному благополуччю держав.

Стан дослідження теми. Піратство на даний час досліджується багатьма вченими, такими як: Харитонова О.І., Штефан О.О., Бааджи Н.П., Симонян Ю.Ю. та ін.

Метою статті є дослідження ознак піратства в праві інтелектуальної власності та на основі цього спроба дати визначення даному феномену.

Виклад основного матеріалу. Найбільш загрозливих масштабів піратство по даним Міжнародного альянсу інтелектуальної власності (за даними 2013 року) досягло в таких країнах як Україна (визнана країною з найвищим рівнем піратства), Алжир, Аргентина, Чилі, Китай, Індія, Індонезія, Пакистан, Росія, Таїланд, Венесуела (визнані країнами пріоритетного спостереження), Білорусь, Болгарія, Бразилія, Канада, Колумбія, Єгипет, Фінляндія, Греція, Ізраїль, Італія, та ін. (визнані країнами за якими потрібно спостерігати) [1]. Міжнародний альянс інтелектуальної власності (International Intellectual Property Alliance) в своєму офіційному звіті за 2014 рік, знову рекомендує визнати Україну державою з найбільшим рівнем піратства [2].

Отже по перше, для того щоб зрозуміти що таке піратство, необхідно по-перше звернутися до його законодавчого визначення.

Основним нормативно-правовим актом України, який регулює відносини інтелектуальної власності виступає Цивільний кодекс України,

однак в ньому відсутні норми, які стосуються піратства.

Однак, є спеціальний закон «Про авторське право та суміжні права», який в ст. 50 визначає піратство як, опублікування, відтворення, ввезення на митну територію України, вивезення з митної території України і розповсюдження контрафактних примірників творів (у тому числі комп'ютерних програм і баз даних), фонограм, відеограм і програм організацій мовлення. В свою чергу ст. 1 цього закону визначає що таке контрафактний примірник твору, фонограми чи відеограми – це примірник твору, фонограми чи відеограми, відтворений, опублікований і (або) розповсюджуваний з порушенням авторського права і (або) суміжних прав, у тому числі примірники захищених в Україні творів, фонограм і відеограм, що ввозяться на митну територію України без згоди автора чи іншого суб'єкта авторського права і (або) суміжних прав, зокрема з країн, в яких ці твори, фонограми і відеограми ніколи не охоронялися або перестали охоронятися [3].

Аналіз наведеного у Законі України «Про авторське право та суміжні права» визначення, на жаль, не дає чіткої та вичерпної відповіді на питання про характер та особливості даного правопорушення.

Очевидно, з метою кваліфікації дій як протиправних, «піратських», слід розмежувати перераховані у ст. 50 дії по використанню чужих творів без згоди автора від тих, що законом визнаються правомірними. Зокрема, ст. ст. 21 та 22-25 Закону України «Про авторське право та суміжні права» стосуються випадків вільного використання твору з зазначенням імені автора та вільного відтворення без згоди володільця авторських прав. Зокрема до вільного використання віднесено:

- 1) вільне відтворення бібліотеками та архівами примірників твору репрографічним способом;
- 2) вільне відтворення примірників твору для навчання;

3) вільне копіювання, модифікація і декомпіляція комп'ютерних програм;

4) вільне відтворення творів у особистих цілях. Пунктом 2 ст. 9 Бернської конвенції передбачено, що обмеження виключного права автора на відтворення можливе за умови, що таке відтворення не завдає шкоди нормальному використанню твору і не обмежує безпідставно законні інтереси автора [4, с. 23-24].

Тобто, якщо розглядати визначення піратства, яке міститься в Законі України «Про авторське право та суміжні права», можна зробити висновок, що в даній статті наведений перелік дій, які визнаються піратством, а також вказано на які саме об'єкти інтелектуального права воно посягає.

У проекті типових положень ВОІВ, в якому «піратством» вважатимуться дії, коли екземпляри творів виготовляються у комерційних масштабах без отриманого дозволу особи, якій належить авторське право чи суміжні права на твір або його виконання, на охоронювану фонограму або передачу організації мовлення, залежно від конкретних обставин (такі екземпляри також мають назву «піратських екземплярів»). Іншими словами, піратство розглядається як протиправна поведінка, яка безпосередньо посягає на виключні права автора щодо використання твору. Щодо об'єктів посягання, то їх перелік досить великий: це екземпляри (друковані матеріали, диски, касети тощо) літературних, художніх, аудіовізуальних, музичних творів або їх виконання, комп'ютерні програми і банки даних, а також показ вистав, повторне використання програм організації мовлення тощо без отриманого дозволу.

При кваліфікації піратських дій за документами ВОІВ визначальним є «комерційний масштаб», який визначається обсягом виготовленої незаконної продукції, способом її виготовлення, а також метою, що полягає в отриманні прибутку.

Крім вказаних, піратськими діями відповідно до Проекту типових положень ВОІВ вважаються:

- 1) виготовлення упаковки або упаковка;
- 2) вивезення, ввезення і провезення;
- 3) пропозиція щодо продажу, оренди, надання займу або будь-яка інша форма розповсюдження;
- 4) продаж, оренда, надання займу або будь-яка інша форма розповсюдження;
- 5) володіння з метою здійснення дій, що зазначені вище щодо піратських екземплярів, якщо такі дії вчиняються у комерційних масштабах та без отриманого дозволу особи, якій належить авторське право і суміжні права на літературні або художні твори, на їх виконання, на фонограми або передачі організації мовлення, залежно від конкретних випадків.

Безпосередньо Угода TRIPS зобов'язує держави, які входять до складу СОТ, у своїх національних законодавствах передбачити кримінальну відповідальність за піратське використання творів, що є об'єктами охорони авторським правом, які вчиняються у комерційних масштабах (ст. 61).

Крім кримінальної відповідальності Угода в якості впливу на порушника передбачає арешт, конфіскацію і знищення піратських товарів, а також усіх матеріалів і обладнання, що використовувались для вчинення правопорушення. Обов'язок передбачити відповідальність за незаконне виготовлення та продаж об'єктів охорони авторського права або суміжних прав покладається на держави-учасниці Конвенцією «Про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їх фонограм» від 29.10.1971 р. (ст. 2) та Бернською конвенцією «Про охорону літературних і художніх творів» від 9.09.1886 р. (ст. 16) [5, с. 5-6].

Отже, поняття піратства та його ознаки містяться не лише в національних законодавчих актах, а також і в міжнародних. Також в міжнародних актах передбачена відповідальність за дані дії. В Українському законодавстві теж містяться норми які передбачають відповідальність за вчинення піратських дій, наприклад стаття 176 Кримінального кодексу України передбачає відповідальність за порушення авторського права і суміжних прав, стаття 51-2 Кодексу про адміністративні правопорушення передбачає відповідальність за порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності.

Для того щоб досягнути таке багатогранне та складне явище, як піратство необхідно також врахувати розробки вчених в даному питанні.

Наприклад, Бааджи Н.П. вказує на те, що піратство у сфері авторського права і суміжних прав можна розглядати у вузькому та широкому розумінні. У вузькому – це законодавче визначення піратства: незаконне виробництво та введення в обіг саме контрафактних примірників творів, фонограм, відеограм, програм мовлення. Піратство у сфері авторського права і суміжних прав у широкому розумінні – це порушення прав шляхом використання творів або об'єктів суміжних прав без дозволу суб'єктів цих прав, при цьому основна мета такого використання – отримання прибутку [6, с. 44].

Харитоновна О.І. визначає піратство як протиправну поведінку, яке полягає в умисному протиправному опублікуванні, відтворенні, ввезенні на митну територію України, вивезенні з митної території України та поширенні контрафактних примірників творів (у тому числі комп'ютерних програм і баз даних), фонограм, відеограм і програм організації сповіщення, здійснюваних в комерційних масштабах [7, с. 365].

Симонян Ю.Ю. визначає піратство як порушення авторських і суміжних прав, яке передбачає дії, пов'язані з можливістю на відтворення, розповсюдження, копіювання або будь-яке інше використання творів або їх записів без дозволу автора, виконавця, виробника фонограм (відеограми), організації мовлення або іншої особи, якій такі права належать з метою наживи (отримання прибутку) [8, с. 88].

На сайті Української антипіратської асоціації дається визначення саме Інтернет-піратства – це відтворення і розповсюдження мережею Інтернет фільмів, музичних творів, комп'ютерних програм, іграшок, інших об'єктів інтелектуальної власності, без дозволу автора або іншої особи, яка має авторське право і/або суміжні права, або без виплати винагороди за використання творів у встановленому законом порядку [9].

Висновок. Отже, в теорії також не має єдиного погляду на піратство в праві інтелектуальної власності, але попри деякі розбіжності між визначеннями даного поняття все ж таки можна визначити основні риси, які виділяються більшістю вчених:

1) загроза піратства існує не тільки для авторів та правоволодільців об'єктів права інтелектуальної власності, але й для всієї держави в цілому;

2) збитки, які настають в результаті розповсюдження піратської продукції сягають мільярдів доларів;

3) об'єктами, на які посягає піратство виступають: контрафактні примірники творів (у тому числі комп'ютерних програм і баз даних), фонограм, відеограм і програм організацій сповіщення;

4) це протиправна поведінка, яка полягає в умисному протиправному опублікуванні, відтворенні, ввезенні на митну територію України, вивезенні з митної території України та поширенні контрафактних примірників;

5) дана діяльність здійснюється в комерційних масштабах;

6) основною метою піратства виступає отримання прибутку.

На основі вищезазначеного пропоную таке визначення піратства – це протиправна діяльність, яка здійснюється в комерційних масштабах та полягає в опублікуванні, відтворенні, ввезенні на митну територію України, вивезенні з митної території України та поширенні об'єктів авторського права та суміжних прав, яка здійснюється з метою отримання прибутку та наносить шкоду особам які мають законні права на дані об'єкти.

ЛІТЕРАТУРА

1. The Office of the United States Trade Representative: 2013 Special 301 Report [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://keionline.org/sites/default/files/05_01_2013_Special301Report.pdf
2. International Intellectual Property Alliance (IIPA) 2014 Special 301 Report on Copyright Protection and Enforcement [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.iipa.com/rbc/2014/2014SPE301UKRAINE.PDF>
3. Про авторське право та суміжні права: Закон від 23.12.1993 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3792-12/page2>
4. Харитонova О.І. Цивільне законодавство у галузі боротьби з піратством потребує вдосконалення / О.І. Харитонova // Методологічні засади вдосконалення цивільного законодавства України на сучасному етапі : матеріали круглого столу (м. Одеса, 9 жовтня 2012 р.) / за заг. ред. д.ю.н., проф. Є.О. Харитонova. – Одеса : Фенікс, 2012. – 244 с.
5. Штефан О. Дещо до питання про порушення у сфері авторського права / О. Штефан // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2009. – № 6. – С. 3-14.
6. Бааджи Н.П. Контрафакція, піратство та плагіат: поняття та ознаки / Н.П. Бааджи // Методологічні заади вдосконалення цивільного законодавства України на сучасному етапі : матеріали круглого столу (м. Одеса, 9 жовтня 2012 р.) / за заг. ред. д.ю.н., проф. Є.О. Харитонova. – Одеса : Фенікс, 2012. – С. 41-45.
7. Харитонova Е.И. Гражданские правоотношения интеллектуальной собственности, возникающие в результате творчества (концептуальные основы) : моногр. / Е.И. Харитонova. – изд. 2-е, перераб. и доп. – Одесса : Фенікс, 2012. – 413 с.
8. Симонян Ю.Ю. Щодо визначення термінів «піратство» і «контрафакція» / Ю.Ю. Симонян // Митна справа. – 2012. – № 5 (88). – С. 85-91.
9. Українська антипіратська асоціація. Що таке інтернет піратство? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://apo.kiev.ua/internet.phtml>

Грігор'янц Галина Ігорівна

ВИЗНАЧЕННЯ ПІРАТСТВА В ПРАВІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА ЙОГО ОСНОВНІ ОЗНАКИ

У даній статті були розглянуті погляди на піратство у широкому та вузькому розумінні, були охарактеризовані основні ознаки піратства та на основі цього виведено його визначення.

Ключові слова: піратство, контрафактні твори, авторське право та суміжні права, порушення авторських та суміжних прав.

Григорьянц Галина Игоревна

**ОПРЕДЕЛЕНИЕ ПИРАТСТВА В ПРАВЕ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТИ
И ЕГО ОСНОВНЫЕ ПРИЗНАКИ**

В данной статье были рассмотрены взгляды на пиратство в широком и узком понимании, были охарактеризованы основные признаки пиратства и на основе этого выведено его определение.

Ключевые слова: пиратство, контрафактные произведения, авторское право и смежные права, нарушение авторского и смежных прав.

Hrihoriantz Halyna Ihorivna

DEFINITION OF PIRACY IN INTELLECTUAL PROPERTY LAW AND ITS MAIN FEATURES

In this article were considered views on piracy in the broad and narrow sense, the main features were described and on the basis of this notion of piracy was defined.

Keywords: piracy, counterfeit work, copyright and related rights, infringement of copyright and related rights.